

Mezhep imamlarının her hükmü hak mıdır ve kusursuz mudur? Yoksa onlar da hata etmiş olabilirler midir?

Bediüzzaman Hazretleri **Hutbe-i Şamiye** isimli eserinde,

"Biz Kur'an şakirdleri olan Müslümanlar, burhana tâbi oluyoruz. Akıl ve fikir ve kalbimizle hakaik-i imaniyeye giriyoruz. Başka dinlerin bazı efradları gibi ruhbanları taklid için burhanı bırakmıyoruz."

buyurur. Yine bir başka eserinde de

"Her söylenen sözün kalbe girmesine yol vermeyiniz. İşte size söylediğim sözler hayalin elinde kalsın, mehenge vurunuz. Eğer altun çıktı ise kalpte saklayınız..." buyurmuştur.

İslâmiyet'te müçtehit ve mürşitler tarafından ortaya konulan hakikatler araştırıldığında, bu hakikatlerin akli ve nakli delillere dayandığı görülür.

Bütün hak mezhepler, dinin temel meselelerinde ittifak etmekle beraber, fûruata ait bazı hükümlerde farklı içtihatlarda bulunmuşlardır. Müslümanlar ibadet ve muamelâta ait hükümlerde bu mezheplerden birine tâbi olmuşlardır. Hatta keşif ve keramet sahibi olan bütün veliler, kutuplar ve ilim, irfan sahibi asfiyanın her birisi, bu hak mezheplerden birine bağlanmışlardır.

Meselâ; İmâm-ı Muhammed, İmâm-ı Ebu Yusuf, Serahsî, Kadıhan, Kudûri, İbn-i Abidin, Hanefî mezhebine tabi olmuşlardır. İmâm-ı Gazalî, Rafii, Nevevî, Fahreddin-i Razi, Taftazani, İmâm-ı Suyutî Şafiî mezhebine; İbnü'l-Hacib, Zerkani, Muhyiddin-i Arabî, Ebu'l-Haseni Şazelî Mâliki mezhebine; Abdulkadir-i Geylani, İbni Kudame, Cevzi ise Hanbelî mezhebine tabîdirler.

Aklî ve naklî ilimleri cem edip sayısız eserler veren ve asırlarını layıkıyla tenvir eden nice alimler, nice fakihler, nice büyük zâtlar içtihadı heves etmeyerek dört büyük müçtehide tâbi olmayı tercih etmişler ve bunu kendileri için şeref bilmişlerdir. Selamet ve saadetlerini bunlara tabi olmakta, o azim imamların yolundan gitmekte görmüşlerdir. İslâmiyetin en şanlı devirlerinde yetişen büyük alimler, telif ettikleri eserlerle ve yetiştirdikleri talebeler ile bu dört müçtehidin hayru'l-halefi olmuşlardır.

Böyle muhtelif zamanlarda ve mekanlarda yaşamış, meşrep ve meslekleri ayrı olan binlerce ulema ve mütefekkir, ittifakla bu dört imamın mezheplerine intisap etmişler, onların içtihat ettiği meseleleri yaşayıp yaşatmışlardır.

Kelam, tefsir, hadis gibi ilim dallarında mütehassıs nice ilim erbabının müçtehitlere tâbi olmaları, körü körüne bir taklit değildir. Onların bu taklitleri araştırmaya dayanır. Bu taklidin temelinde branşlaşmaya saygı şuuru yatar.

Evet, bu kadar keskin akıl sahibi, ilim ve irfanda kabiliyet kazanmış zâtlar, acaba ihtimal var mıdır ki hakikati olmayan herhangi bir yanlışa bir ömür boyu bağlanıp kalsınlar, körü körüne bu büyük müçtehitlerin arkasından gitsinler? Buna ihtimal verip kabul eden bir akıl düşünülemez.

Bu alimlerin, bu dört mezhep etrafında toplanmaları, o mezheplerin etrafında çekilmiş çelikten bir sur ve Zülkarneyn'in seddi gibi yıkılmaz bir settir. Hiçbir şeytanın nüfuz edemeyeceği, delemeyeceği bir surdur.

Bu zâtlar, büyük müçtehitlerin içtihat ettikleri hükümlerin her birini hakikat kabul etmişler ki, onlara karşı tavır almamışlardır. Meselâ; âlem-i İslâm'ın her tarafında takdir ve hürmete mazhar olan **İmâm-ı Gazali**, Hücetü'l- İslâm unvanını kazanmış olmasına rağmen, içtihat hususunda İmâm-ı Şafii Hazretlerine tâbi olmuş ve buyurmuşlardır ki;

"Ben içtihat sahasında araştırma ve incelemelerde bulundum, bu sonuçlar beni Şafiî mezhebine götürdü..."

Her şeyde muvaffakiyet, İlâhî yardıma bağlıdır. Allah'ın ihsanı bir kimseye yâr ve yaver olmazsa, o kimse kendi tedbir ve gayretiyle isteklerinde başarılı olamaz. Elbette, sebeplere müracaat lâzımdır. Fakat esas olan Cenâb-ı Hakk'ın tevfik ve ihsanıdır. **Mezheplerin on ikiden dörde inmesi de bu sırra bağlıdır.**